

Beslut vid regeringssammanträde den 22 juni 2005

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall belysa förutsättningarna för ett alternativt tingsrättsförfarande för tvistemål och överväga hur förfarandet bör utformas.

Ett domstolsförfarande är många gånger kostsamt och tidskrävande för parterna. Regeringen bedömer därför att det finns behov av ett fristående förenklat alternativ till det traditionella förfarandet, ett alternativt förfarande som kan erbjuda ökad flexibilitet och som snabbt leder till ett lagakraftvunnet avgörande. Det gäller särskilt sådana tvister där privatpersoner eller små och medelstora företag med begränsade ekonomiska resurser är inblandade. Ett förenklat förfarande skulle också kunna användas av grupper som för närvarande kan befaras avstå från att vända sig till domstol, trots att de anser sig ha ett berättigat anspråk. Förfarandet skall kunna användas i dispositiva tvistemål, dvs. mål där förlikning om saken är tillåten, och ledstjärnor för förfarandet skall vara frivillighet, snabbhet, partsinflytande och flexibilitet. Utifrån dessa utgångspunkter skall utredaren föreslå regler för ett frivilligt förfarande enligt vad som närmare preciseras i direktiven. Det står utredaren fritt att lämna förslag även på alternativa utformningar av förfarandet.

Även medling kan vara ett sätt att få till stånd ett snabbt avslut på tvisten. Medling är emellertid inte så vanligt förekommande i Sverige. Utredaren skall analysera orsakerna till detta. Mot bakgrund av vad utredaren kommer fram till skall han eller hon också ta ställning till om det bör vidtas några åtgärder, t.ex. lagändringar, i syfte att få till stånd en ökad användning av medlingsinstitutet.

Bakgrund

Nuvarande möjligheter till tvistlösning

För personer eller företag som har hamnat i tvist med varandra och inte kan lösa tvisten på egen hand står flera olika möjligheter till buds.

En möjlighet är att gå till domstol och få saken prövad där som tvistemål. Reglerna om *förfarandet vid allmän domstol* i tvistemål finns i rättegångsbalken. Förfarandet i första instans – tingsrätt – är uppdelat i ett skede för förberedelse och ett skede för avgörande och inleds med kändens stämningsansökan. Tingsrättens avgörande kan överklagas till hovrätten. För dispositiva mål, dvs. mål där förlikning om saken är tillåten, krävs prövningstillstånd i hovrätten, om tvisteföremålets värde uppenbart inte överstiger ett prisbasbelopp. Hovrättens avgörande kan överklagas till Högsta domstolen. För att Högsta domstolen skall ta upp målet till prövning krävs alltid att prövningstillstånd meddelas.

En rad reformer har genomförts i syfte att effektivisera förfarandet i allmän domstol. Bland annat finns numera en möjlighet för parterna att redan innan en tvist har uppstått avtala om att inte överklaga en dom i ett ordinärt dispositivt mål. Domarens skyldighet att genom materiell processledning verka för att tvistefrågorna blir klarlagda och att parterna anger allt som de vill åberopa har framhållits i lagstiftningen. Möjligheterna att i en process ingripa mot parter som inte lojalt medverkar i förfarandet har förstärkts på flera sätt. Regler som ger möjlighet till ett enkelt avgörande på handlingarna eller i vart fall utan en särskild förhandling har byggts ut. Vidare har det införts en möjlighet för tingsrätten att hänskjuta en prejudikatfråga till Högsta domstolen för prövning.

I mars 2005 överlämnade regeringen till riksdagen propositionen En modernare rättegång – reformering av processen i allmän domstol (prop. 2004/05:131). I propositionen lämnar regeringen förslag till förändringar av det processuella regelverket. Det övergripande syftet med förslagen är att skapa en modernare rättegång i allmän domstol som uppfyller kraven på en rättssäker, effektiv och ändamålsenlig handläggning av mål. Det föreslås bl.a. uppmjukningar av kravet på muntlighet samt enhetligare regler för sammanträden. Ett antal förslag syftar till att betona parternas ansvar för att målet drivs framåt. I propositionen lämnas vidare förslag som syftar till en mer ändamålsenlig hovrättsprocess. När det gäller den frågan

föreslås bland annat att systemet med prövningstillstånd utvidgas till att omfatta flertalet slag tvistemål som överklagas från tingsrätt till hovrätt. Riksdagen har numera antagit regeringens förslag.

Ett av syftena med förberedelsen i ett dispositivt mål är att klarlägga om det finns förutsättningar för förlikning. I ett dispositivt mål skall rätten, i den mån det är lämpligt med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter, verka för att parterna träffar en förlikning. Förlikningsförfarandet är inte bundet till en viss form, utan domaren har stor frihet att agera utifrån vad han eller hon anser är lämpligt i det enskilda fallet. Domaren får dock inte utsätta sig för risken att verka partisk. I annat fall riskerar domaren att anses jävig vid den fortsatta handläggningen. Förfarandet är inte heller tvingande. Parterna kan således, utan att det medför några påföljder, förklara att de inte är intresserade av att föra förlikningsförhandlingar.

Om det med hänsyn till målets beskaffenhet är lämpligare att särskild medling äger rum, kan rätten i stället förordna en särskild medlare att bistå parterna. Innan rätten förordnar om medling sker i praktiken alltid ett samråd med parterna. Kostnaderna för den särskilt förordnade medlaren betalas av parterna. Ett mål som går till särskild medling är typiskt sett ett mål där det kan antas att tvist föreligger på många punkter och där omfattande bevisning kan antas bli nödvändig i en rättegång (jfr prop. 1986/87:89 s. 207 f.). Medlaren kan i större utsträckning än domaren göra en skönsmässig bedömning som tar hänsyn också till andra förhållanden än de som målet rör. Medlaren behöver inte följa något visst handlingsmönster utan har frihet att bedriva medlingsförfarandet på ett sätt som han eller hon själv finner lämpligt.

I hyres-, bostads- och arrendetvister som handläggs av domstol kan domstolen förordna att tvisten skall hänskjutas till medling inför hyres- eller arrendenämnden. Denna medling är kostnadsfri för parterna.

Skulle förlikningsförhandlingarna eller medlingen inte leda till en uppgörelse mellan parterna, fortsätter domstolsförfarandet på vanligt sätt.

En annan möjlighet för personer som har hamnat i tvist med varandra kan vara att utnyttja någon form av *alternativ tvistlösning*.

Står de tvistande i avtalsförhållande till varandra och innehåller avtalet en skiljeklausul, eller träffar de senare ett skiljeavtal, kan den part som anser sig förfördelad begära skiljeförfarande. Huvudregeln är att skiljeavtal kan ingås beträffande sådana frågor som det är

möjligt att träffa förlikning om. Många förmögenhetsrättsliga tvister som avser näringslivsförhållanden avgörs sedan gammalt genom skiljeförfarande.

Regler om skiljeförfarande finns i lagen (1999:116) om skiljeförfarande. I första hand ankommer det på parterna att bestämma hur många skiljemännen skall vara och hur de skall utses. Detsamma gäller i fråga om valet av plats för förfarandet. I andra hand gäller regler i lag. Skiljemännen skall handlägga tvisten opartiskt, ändamålsenligt och snabbt. De skall följa vad parterna har bestämt, om det inte finns något hinder mot det. Skiljemännen skall vidare ge parterna tillfälle att i all behövlig omfattning utföra sin talan skriftligt eller muntligt. Inför avgörandet av en till skiljemännen överlämnad fråga skall muntlig förhandling hållas, om en part begär det. Om en part utan giltigt skäl uteblir från en förhandling eller i annat hänseende låter bli att iakttä ett föreläggande från skiljemännen, kan handläggningen fortsätta och tvisten avgöras på befintligt material. Avgörandet sker genom skiljedom, som är skriftlig. Domen kan inte överklagas, men den kan helt eller delvis upphävas på formella grunder i en klanderprocess. Förfarandet är inte offentligt. Detsamma gäller domen, som dock blir offentlig i en eventuell klanderprocess.

Också medling tillhandahålls som en från domstolsförfarandet fristående form av alternativ tvistlösning. Sådan medling äger rum genom olika privata, mer eller mindre formaliserade, alternativ.

Tidigare utredningar

I olika sammanhang har möjligheten att inom ramen för det allmänna domstolsväsendet skapa ett alternativt förfarande för vissa tvister utretts.

Redan Processlagsberedningen redovisade i betänkandet Förslag till ny rättegångsbalk (SOU 1938:44) uppfattningen att starka skäl talar för att parter i vissa tvister vid sidan av skiljeförfarandet borde ha tillgång till ett eninstansförfarande i domstol. Beredningen föreslog att dessa tvister skulle prövas av hovrätten.

Domstolskommittén föreslog i sitt slutbetänkande Skiljedomstol (SOU 1972:22) att det skulle inrättas en skiljedomstol som skulle bestå av tingsrätten i särskild sammansättning. Förutom tre lagfarna ledamöter skulle, om parterna inte kom överens om något annat, två av parterna utsedda bisittare, benämnda skiljemän, ingå i

rätten. Den enda större avvikelse från rättegångsbalken som föreslogs rörde offentlighetsprincipen. Förhandling vid skiljedomstol skulle hållas inom stängda dörrar, om inte parterna begärde offentlig förhandling, och dom eller beslut samt vad i övrigt hörde till akten skulle inte utan tillstånd få lämnas ut förrän två år förflutit från det att domstolen skilt målet från sig, om inte parterna begärt offentlighet.

Förslagen har inte lett till lagstiftning.

Medlingsinstitutet berördes av 1999 års rättegångsutredning i dess slutbetänkande En modernare rättegång (SOU 2001:103). Det konstateras där att det har blivit vanligare att en särskild medlare utses men att det ändå inte är så ofta förekommande. Utredningen nämner en försöksverksamhet som bedrivs vid Nyköpings och Katrineholms tingsrätter och som innebär att domare vid den ena tingsrätten förordnas till medlare vid den andra. Medlaren får nödvändig tjänstebefrielse från sin tingsrätt förutsatt att han eller hon inte tar särskilt betalt för medlingsuppdraget. Utredningen konstaterar avslutningsvis att medlingsinstitutet förefaller ha fått anseende och användning, men att utredningen inte haft till uppgift att närmare gå in på frågan om medling och att något uttalat behov av lagändring inte heller har påtalats, även om det kan vara lämpligt att försöksverksamheten i Södermanland utvärderas för att se om det är något att ta efter på andra håll.

På EU-nivå har Europeiska gemenskapernas kommission (kommissionen) under senare tid uppmärksammat behovet av alternativ tvistlösning. Kommissionen lade år 2002 fram en grönbok om alternativa system för tvistlösning inom civil- och handelsrätt, KOM(2002) 196 slutlig. Syftet med grönboken var att inleda en bred remissrunda om alternativ tvistlösning inom civilrätten. Kommissionen har därefter i oktober 2004 lagt fram ett förslag till direktiv om vissa aspekter på medling i civilrättsliga tvister, KOM(2004) 718 slutlig. Direktivförslaget huvudsakliga syfte är att förbättra tillgången till tvistlösning genom att uppmuntra användandet av medling och genom att skapa ett bra samspel mellan medling och sedvanliga domstolsförfaranden.

Erfarenheter från utlandet

I många länder förekommer alternativa domstolsförfaranden för vissa typer av mål. Mycket vanligt är att mål där värdet på tvisteföremålet understiger ett visst belopp handläggs enligt särskilda regler på sätt som är fallet också i Sverige. I flera länder finns vidare summariska förfaranden, varmed avses förfaranden där domaren gör en summarisk prövning av målet. En annan variant är accelerade förfaranden. Med detta avses förfaranden som är organiserade på ett sådant sätt att processen koncentreras. I flera länder har parterna dessutom en möjlighet att välja mellan olika förfarandetyper.

Av särskilt intresse i sammanhanget är det i Nederländerna förekommande förfarandet ”kort geding” (ungefär ”snabb rättegång” på svenska); ett liknande förfarande förekommer i Frankrike, Belgien och Luxemburg. Det nederländska förfarandet är egentligen avsett för brådskande tvister, men utrymmet för den enskilde domaren att acceptera att handlägga ett mål enligt förfarandet är stort. Trots att förfarandet resulterar i ett omedelbart verkställbart avgörande, utgör avgörandet inte hinder mot att det inleds ett vanligt förfarande om saken, och avgörandet är inte bindande för domaren i det målet. Det finns få fasta regler för förfarandet. Genkäromål är möjliga och alla bevismedel är tillåtna, men fastställelsetalan kan inte föras. Domaren har dessutom stor frihet att göra avvägningar mellan olika intressen vid sitt avgörande. Avgörandet behöver alltså inte grundas endast på strikt juridiska överväganden. Om målet är alltför komplicerat för att kunna hanteras i en ”kort geding”, kan domaren hänvisa det till det vanliga förfarandet. Trots att förfarandet formellt sett endast leder till ett provisoriskt avgörande fungerar det i praktiken som ett alternativ till det vanliga förfarandet. En fjärdedel av alla civila tvister där tvisteföremålets värde överstiger 5 000 euro tas om hand av förfarandet. Endast fem procent av målen förs vidare till vanlig process. Det skall dock noteras att det i Nederländerna inte finns något snabbt, enkelt och billigt förfarande motsvarande det svenska betalningsföreläggandet, vilket naturligtvis delvis, men inte helt och hållet, kan förklara framgången med ”kort geding”. Förhandlingar är i Nederländerna som huvudregel offentliga. Det gäller även ”kort geding”.

Det är också vanligt att domstolar i andra länder liksom i Sverige skall främja uppgörelser i godo. I vissa länder är förlikningsför-

handlingar till och med en obligatorisk fas i förfarandet. Hur aktiv domaren skall vara varierar från land till land. Dessutom finns i de flesta europeiska länderna regler som innebär att en tredje man kan anförtros uppgiften att medla mellan parterna. Medlingen kan vara alltifrån frivillig till något som påtvingas parterna. Medlarens anknytning till domstolen varierar mellan länderna. I flera länder förekommer att medlaren är en domare vid domstolen.

I Norge skall liksom i Sverige möjligheten till en samförstånds lösning genom förlikning undersökas i dispositiva tvistemål. Därutöver finns det ett "förlikningsråd". Huvudregeln är att tvistemål skall inledas i rådet, som dels har till uppgift att medla mellan parterna, dels kan meddela dom i vissa enkla saker. Sedan år 1997 pågår dessutom en försöksverksamhet med medling som företas av en av domstolens domare eller av en person med insikt i medling eller de tvistefrågor målet rör. Om medlaren inte är domare, har han eller hon rätt till ersättning. Endast undantagsvis har andra än domare använts som medlare. Försöksverksamheten har lett till överenskommelser i mer än 80 procent av de fall där medling använts. I mars 2005 lade den norska regeringen fram en proposition med förslag till en ny tvistemålslag. Lagen är tänkt att bana väg för en omfattande användning av medlingsinstitutet. Parterna skall vara tvungna att försöka med medling innan ett mål inleds.

Också i Finland pågår reformarbete. Den finländska regeringen lade sommaren 2004 fram en proposition med förslag till lagstiftning om medling i tvistemål. Medling skall kunna äga rum även om något mål inte pågår vid domstolen. Medlingen skall ombesörjas av en domare vid domstolen där medling begärs. För att medling skall komma i fråga skall det krävas att en part begär det och att domaren tycker att det är lämpligt. Förutsatt att parterna samtycker till det skall domaren kunna ta hjälp av en expert. Under samma förutsättning skall dessutom förhör kunna förekomma med parter eller andra personer samt annan utredning kunna läggas fram.

I Danmark förekommer förlikningsförhandlingar sedan länge. Medling är däremot en ny företeelse som bedrivs i form av ett pilotprojekt. Inom ramen för en pågående översyn av civilprocesslagstiftningen övervägs en samordning mellan alternativ tvistlösning och det traditionella domstolsförfarandet.

Reformbehovet

Ett domstolsförfarande är många gånger kostsamt och tidskrävande för parterna. Allmänt sett kan en pågående tvist verka störande eller rent av förlamande på en affärsrelation. I ett enskilt fall kan exempelvis ovissheten om en hävningsförklaring som gäller ett köp av en maskin som är viktig för företagets produktion medföra att företaget inte kan investera i en annan och bättre maskin så länge tvisten pågår. Tvisten kan också resultera i likviditetsproblem. Motsvarande problem gör sig gällande i tvister där privatpersoner är inblandade. Här kan dessutom den psykiska påfrestningen bli särskilt påtaglig.

Regeringen bedömer därför att det för vissa tvister finns behov av att inom ramen för domstolarnas verksamhet erbjuda ett alternativ till det traditionella domstolsförfarandet, ett alternativt förfarande som parterna kan styra över i stor utsträckning och som snabbt leder till ett lagakraftvunnet avgörande. Det gäller främst tvister där privatpersoner eller små och medelstora företag med begränsade ekonomiska resurser är inblandade. Ett sådant förfarande kan också komma att användas av andra grupper som anser att domstolsförfarandet är för långsamt, för dyrt eller för omständligt och som därför för närvarande avstår från att vända sig till domstol trots att de anser sig ha ett berättigat anspråk.

Längre tillbaka i tiden har, som beskrivits, mer genomgripande förändringar av tvistemålsprocessen övervägts i syfte att skapa alternativ till det vanliga förfarandet. Dessa förslag har av skilda anledningar inte lett till lagstiftning. De reformer av processen som har ägt rum i Sverige på senare år har i stället varit inriktade på det redan existerande förfarandet. Mot bakgrund av vad som tidigare sagts och det allmänna intresset som nu finns för alternativ tvistlösning är det läge att på nytt rikta blicken bortom det traditionella förfarandet och överväga utformningen av ett fristående alternativ till detta förfarande.

Ett sådant alternativt förfarande för prövning av vissa tvister finns som framgått i flera andra länder. Till viss del motsvaras dessa förfaranden av det svenska betalningsföreläggandet, men användningsområdet sträcker sig längre än så. Gemensamt för flertalet av de utländska förfarandena är att vissa måltyper är undantagna och att de är fristående från det vanliga förfarandet. I vissa fall är de dessutom undandragna offentligheten.

De alternativa förfaranden som finns i andra länder kan tjäna som inspiration för en svensk reform. Vid en sådan studie av andra rättssystem är det dock viktigt att hålla i minnet att de enskilda lösningarna ingår i ett större sammanhang; det aktuella landets samhällssystem, rättsordning, sociala struktur m.m.

Även medling kan vara ett sätt att få till stånd ett snabbt avslut på tvisten. Medling har flera fördelar. Genom medling möjliggörs en samförstånds lösning som kan ha bredare omfång än en dom. Parterna blir dessutom mer delaktiga i lösningen på sina problem. En nackdel med medlingsförfarandet är att, om ingen lösning nås, förfarandet förlängs och kostnaderna ökar för parterna. Även medlingsinstitutet bör bli föremål för utredning. Inriktningen på det arbetet bör vara att undersöka vad som kan göras för att öka användningen av medling i Sverige.

Det bör mot bakgrund av det sagda tillsättas en utredning som har till uppgift att dels utreda inrättandet av ett alternativt domstolsförfarande för tvister, dels se över medlingsförfarandet.

Uppdraget bör ges till en särskild utredare som får hjälp av sakkunniga och experter.

Uppdraget

Ett alternativt tingsrättsförfarande

Utredaren skall belysa förutsättningarna för att inrätta ett alternativt förfarande för prövning av dispositiva tvister. I utredarens uppdrag ingår att ta ställning till om samtliga dispositiva tvister skall omfattas av förfarandet eller om vissa målkategorier skall undantas från tillämpningsområdet. Vissa tvister innehåller både dispositiva och indispositiva element, dvs. både sådant som parterna kan träffa en förlikning om och sådant som parterna inte kan förfoga över på det sättet. Så är exempelvis fallet med en del fastighetsrättsliga tvister. Det står utredaren fritt att överväga om också sådana tvister skall inkluderas. Förfarandet bör inordnas i den existerande domstolsorganisationen. Med hänsyn till instansordningens princip är det lämpligt att det förläggs till tingsrätt.

Övergripande målsättningar för förfarandet skall vara frivillighet, snabbhet, partsinflytande och flexibilitet.

Till skillnad från tidigare utredningsarbeten (se t.ex. betänkandet Näringslivets tvistlösning [SOU 1995:65]) skall arbetet den här

gången inriktas på lösningar som inte följer den nuvarande rättegångsordningen. För att uppnå syftet med förfarandet är det nämligen nödvändigt med modifieringar av vissa grundprinciper för rättegångsförfarandet. Utredaren skall överväga i vilken utsträckning detta bör ske.

När det gäller den övergripande frågan om förfarandet skall vara obligatoriskt eller frivilligt kan det konstateras att ett frivilligt förfarande inte riskerar att komma i konflikt med kraven i artikel 6 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Ett obligatoriskt förfarande har den fördelen att det kan fånga upp parter som inte själva ser fördelarna med ett snabbt förfarande. Risken finns dock att förfarandet av sådana parter endast ses som ett försteg till den traditionella processen och att det i dessa fall regelmässigt leder till ett förlängt förfarande. Mot bakgrund av de märkbara fördelarna med ett frivilligt förfarande skall utredaren föreslå regler för utformningen av ett frivilligt förfarande i enlighet med de riktlinjer som anges nedan.

I ett frivilligt förfarande är det naturligt att parternas dispositionsrätt är stor. Parterna kan ha ett gemensamt intresse av att tvisten handläggs på en viss plats eller av personer med viss erfarenhet och kompetens. De bör därför kunna styra över bl.a. vilken domstol som skall handlägga tvisten. Den begränsningen skall dock finnas att endast tingsrätt kan väljas. Eftersom förfarandet inte grundar sig på avtal måste initiativrätten av naturliga skäl ligga hos käranden/sökanden. Svaranden/motparten bör dock kunna opponera sig mot valet, varvid det måste finnas en reglering som avgör vilken tingsrätt som blir behörig att handlägga tvisten. Ett sätt att lösa den frågan skulle kunna vara att tillämpa allmänna forumregler. För att uppnå eftersträvad snabbhet och flexibilitet är det lämpligt att målet handläggs av en ensamdomare.

Frivilligheten bör också gälla domaren i så måtto att det står domaren fritt att meddela parterna att deras tvist inte lämpar sig för det förenklade förfarandet. I sådant fall ligger det närmast till hands att tvisten hänskjuts till det vanliga förfarandet. Utredaren skall överväga den närmare utformningen av regleringen i detta hänseende.

En angränsande fråga är vad som händer om någon av parterna inleder ett vanligt förfarande under ett pågående alternativt förfarande. Antingen föreligger hinder att ta upp det vanliga förfarandet eller så inträder hinder för det pågående alternativa förfarandet. Ut-

redaren skall överväga vilken lösning som är den mest ändamålsenliga och hur den förordade regleringen närmare skall utformas.

I ett domstolsförfarande är bevisföringen noga reglerad. Motsatsen gäller skiljeförfarandet, även om skiljenämnder tenderar att snegla på rättegångsbalken i inhemska förfaranden. När det gäller det nya förfarandet skall utredaren överväga om det skall finnas några regler när det gäller bevisningen eller om frågan vilken bevisning som skall tillåtas och hur den skall läggas fram skall avgöras från fall till fall.

För att utgöra ett reellt alternativ till den vanliga processen och inte leda till en förlängning av domstolsförfarandet bör det frivilliga förfarandet mynna ut i ett verkställbart icke överklagbart avgörande som har rättskraft. Utredaren skall dock överväga om det, liksom för skiljedomar, bör finnas ett system för klander av avgörandena samt vad som i övrigt behöver föreskrivas beträffande avgörandet.

Utredaren skall vidare ta ställning till om domstolens avgöranden skall motiveras. Det allmänna kravet på domskäl utgör ett mycket viktigt inslag i varje demokratiskt domstolssystem. I första hand är det parterna som kan antas ha intresse av att få ta del av domskälen, men domskälen möjliggör också insyn i och kontroll av förfarandet. Sistnämnda aspekt gör sig dock inte gällande med samma styrka beträffande ett frivilligt förfarande. Inte heller behövs domskäl för att underlätta andrainstansens hantering eftersom avgörandena inte kommer att kunna överklagas. Man kan tänka sig en ordning där parterna måste framställa en särskild begäran för att domaren skall motivera sitt avgörande. Utredaren skall överväga om det är befogat att alltid kräva motiverade avgöranden eller om beslutanderätten skall överlämnas till parterna.

Ytterligare en fråga att ta ställning till är den om kostnadsansvar. Domstolsförfarandet har den fördelen att det endast utgår en ansökningsavgift. En utgångspunkt för utredarens överväganden i kostnadshänseende skall vara att denna ordning skall bestå. Med avsteg från det som gäller i allmänhet för dispositiva tvistemål, skall utredaren föreslå regler som innebär att vardera parten står sin kostnad. En sådan ordning är förenlig med den frivillighet och därmed den samarbetsanda som ligger till grund för det alternativa förfarandet.

Andra frågor som skall utredas är frågor om offentlighet och sekretess, deltagande av ombud, rättshjälp och jäv.

För att fylla sitt syfte skall förfarandet som nämnts tidigare vara flexibelt. Utredaren skall överväga vad som behöver regleras i lag och vad som kan överlämnas till parterna och domaren att bestämma om.

Det står utredaren fritt att lämna förslag även på alternativa utformningar av förfarandet.

Medling

Den nuvarande bestämmelsen om särskild medling i rättegångsbalken möjliggör omfattande användning av medling. Medling är emellertid inte så vanligt förekommande i Sverige. Utredaren skall analysera orsakerna till detta. Mot bakgrund av vad utredaren kommer fram till skall han eller hon också ta ställning till om det bör vidtas några åtgärder, t.ex. lagändringar, i syfte att få till stånd en ökad användning av medlingsinstitutet. I utredarens uppdrag ryms att överväga om det är lämpligt att införa någon form av förprocessuell medling. Det är lämpligt att utredaren i sitt arbete utvärderar den försöksverksamhet som bedrivs i Södermanland och som beskrivits i det föregående.

Generella riktlinjer för utredningsarbetet

Utredaren skall beakta gällande rätt och eventuellt pågående lagstiftningsarbete i Norden samt i de utomnordiska länder som utredaren bedömer vara av intresse. Utredaren skall beakta även pågående lagstiftningsarbete inom EU. Utredaren skall lägga fram de lagförslag som han eller hon finner motiverade.

Om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten eller enskilda, skall en beräkning av dessa kostnader redovisas. Om förslagen innebär kostnadsökningar för staten, skall utredaren dessutom föreslå en finansiering.

Uppdraget skall redovisas senast den 28 februari 2007.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om alternativa Dir.
former för tvistlösning vid tingsrätt (Ju 2007:11
2005:06)

Beslut vid regeringssammanträde den 1 februari 2007

Förlängd tid för uppdraget

Med stöd av regeringens bemyndigande den 22 juni 2005 (dir. 2005:77) tillkallade chefen för Justitiedepartementet en särskild utredare med uppdrag att dels belysa förutsättningarna för ett alternativt tingsrättsförfarande för dispositiva tvistemål och i enlighet med vad som närmare preciseras i direktiven överväga hur förfarandet bör utformas, dels analysera orsakerna till att domstolsanknuten medling inte är så vanligt förekommande i Sverige och ta ställning till om det bör vidtas några åtgärder, t.ex. lagändringar, i syfte att få till stånd en ökad användning av medlingsinstitutet. Utredningen skall enligt direktiven redovisa uppdraget senast den 28 februari 2007.

Med ändring av den beslutade tiden skall utredningen redovisa sitt uppdrag senast den 30 april 2007.

(Justitiedepartementet)